

Marija Paradžik
Matko Čulina

STANJE I PERSPEKTIVE RAZVOJA ODBOJKE NA PIJESKU U HRVATSKOJ

1. UVOD

Prema klasifikaciji sporta, odbojka na pijesku (beach volleyball) pripada u polistrukturalna složena gibanja u kojoj je dominantna jakost, sport koji zahtijeva aktivnosti u kratkom trajanju s ekstremno visokom izlaznom snagom, brzu i ponavljajuću uporabu sile izvodeći pokrete kao što su smeč skok, skok u blok, eksplozivne reakcije na i prema lopti, prizemljenja i padove, agilnost i reaktivnost (Ferretti i Zeppill, 1992.).

U Hrvatskoj se odbojka na pijesku počela igrati početkom devedesetih godina prošlog stoljeća, a prvi službeni turniri zabilježeni su 1992. godine. Od istaknutih događaja su natjecanja u Zagrebu koji je pet godina zaredom, od 2004. do 2008. godine, bio domaćin najboljim svjetskim igračima na najjačem svjetskom natjecanju SWATCH FIVB World Touru. Godine 2005. pokreće se klupsko prvenstvo Hrvatske u odbojci na pijesku.

Rasprostranjenost klubova, članstva te amaterskih igrača, odnosno rekreativaca mogao bi, i trebao biti znatno veći međutim, kako je Hrvatski savez odbojke na pijesku (HSOP) relativno mlada organizacija, te u klubovima nema dovoljno profesionalnog stručnog kadra, situacija je trenutno takva da odbojka na pijesku u Hrvatskoj stagnira.

Uzimajući u obzir da je u drugim mediteranskim zemljama popularnost odbojke na pijesku daleko veća nego u Hrvatskoj, nameće se pitanje: kako iz trenutne zabrinjavajuće situacije iznaći najefikasniji način za razvoj i popularizaciju ovog sporta? Budući da je odbojka na pijesku iznimno atraktivan sport koji se igra u jednako tako atraktivnim uvjetima i na atraktivnim lokacijama (sunce, more, plaže, pijesak, glazba, druženje i zabava), ona bi trebala imati bitnu ulogu u razvoju turističke ponude i atrakcije u Hrvatskoj, tim više, ne bi trebalo dolaziti u pitanje njezino postojanje i razvoj.

2. CILJEVI I ZADACI

Cilj ovog rada je prikazati trenutno stanje u odbojci na pijesku u Hrvatskoj, ocijeniti ga, te sugerirati smjernice za poboljšanje istog.

Na osnovi podataka dobivenih snimkom stanja, nameće se zadatak da se sustavnim stručnim radom stvori kvalitetna skupina sportaša, među kojima bi imali parove koji bi ravnopravno nastupali na najjačim svjetskim turnirima poput FIVB World Toura, te koji bi redovito izborili nastupe na svjetskim, europskim prvenstvima i olimpijskim igrama.

Poticanjem i motiviranjem sportaša, njihovih trenera i klubova, organizacijom što većeg broja natjecanja te razvijanjem infrastrukture trebalo bi doći do razvoja masovnosti iz koji bi se, kroz kontinuirani stručni rad uz pozitivan sustav natjecanja, ostvarili adekvatni sportski rezultati, a time i ostvarili zadani ciljevi.

3. PROBLEMATIKA

Aktualna situacija

Od ukupno 15-ak registriranih klubova odbojke na pijesku koji egzistiraju u Hrvatskoj, još nije poznat ukupan broj aktivnih igrača i igračica, budući da još nije izrađena centralna registracija pri HOSP-u, no prema dostupnim službenim listama natjecatelja, vidljiv je zamjetno mali broj igračica, a shodno tome, i turnira za žene. Zamjetan je i negativan trend opadanja broja natjecatelja (osobito u ženskoj konkurenciji) kao i broja odigranih turnira višeg ranga.

Tablica 1. Broj parova igrača seniora u pojedinačnim turnirima u periodu 2007./2009. god. (izvor podataka: HSOP, službeni rezultati s pojedinačnog prvenstva Hrvatske)

Godina	Broj parova	Turnir svjetskog ranga	Broj turnira 2. ranga	Broj turnira 3. ranga	Broj turnira 4. ranga
2007.	32	0	0	5	0
2008.	59	1	1	2	11
2009.	37	0	0	6	0

Tablica 2. Broj parova igračica seniorki u pojedinačnim turnirima u periodu 2007./2009. god. (izvor podataka: HSOP, službeni rezultati s pojedinačnog prvenstva Hrvatske)

Godina	Broj parova	Turnir svjetskog ranga	Broj turnira 2. ranga	Broj turnira 3. ranga	Broj turnira 4. ranga
2007.	21	0	0	3	0
2008.	8	0	0	1	3
2009.	5	0	0	1	0

Okvirnim pregledom stanja prema uzrasnim kategorijama, uočljivo je da se malo radilo na pomlatku i kad bi se grafički prikazalo stanje, izgledalo bi kao obrnuta

piramida, što baš nije ohrabrujuće, jer u svim sportovima najšira baza upravo treba biti kod početnika, odnosno mladih uzrasnih kategorija. Odbojka na pijesku ne pripada u tzv. popularne sportove pa je osipanje veliko, a većina igrača se profilira iz dvoranske odbojke što rezultira većim brojem sudionika seniorske dobi.

Sustav natjecanja

Trenutno najveći problem odbojke na pijesku u Hrvatskoj je nedostatak kvalitetnih natjecanja, što u klupskom prvenstvu, a još važnije i u pojedinačnom prvenstvu. Budući da je Hrvatska jedna od rijetkih zemalja u kojoj postoje klubovi odbojke na pijesku, a možda i jedina u kojoj se igra klupsko prvenstvo, vidljivo je da postoje neke specifičnosti na koje treba obratiti pozornost ukoliko se želi preuzimati razvojni model ostalih zemalja u kojima je odbojka na pijesku iznimno popularna. Naime, u svijetu nije uobičajena praksa klupskog organiziranja natjecanja, već se turniri uglavnom organiziraju kao pojedinačni, na kojima svi igrači imaju pravo nastupa bez obzira da li su članovi klubova ili ne.

Ukoliko detaljnije sagledamo cjelokupni način funkcioniranja odbojke na pijesku u Hrvatskoj, može se konstatirati da je ipak dobar postojeći način organizacije prije svega ako se popularizacija sporta nastoji postići kroz masovnost. Klubovi u tom slučaju pružaju najbolju priliku djeci i mladima za ozbiljnije bavljenje ovim sportom, kvalitetniji rad kroz škole odbojke na pijesku koje će voditi stručni kadar trenera i u konačnici, usmjeravati k profesionalnoj sportskoj karijeri. No, međutim, nikako se ne smije dogoditi da se zbog klubova i njihovog prvenstva zanemaruju pojedinačni turniri, jer je odbojka na pijesku prije svega pojedinačni sport i takvim ga treba prihvatiti i na tome ustrajati.

Financijski i materijalni uvjeti

Financijska sredstva s kojima klubovi raspolažu gotovo ni u najmanjoj mjeri nisu dostatna za realizaciju kvalitetne pripreme sportaša, pa su igrači često zakinuti brojem trenažnih jedinica izvođenih u pijesku, a vrlo često je natjecanje moguće realizirati isključivo uz participaciju samih igrača.

Sportski objekti s pješčanim terenima su ili u vlasništvu gradova predani na upravljanje klubovima, ili u privatnim vlasništvima koji formiranjem cijena i interesa često nisu dostupni svim klubovima. Problem predstavlja i prilagođenost sportskih objekata u odnosu na potrebe igrača (svlačionica, sanitarije i sl.) pa bilo koji oblik neobveznog igranja i treniranja na pijesku u trenutnim uvjetima ne obuhvaća niti potiče igrače i rekreativce. Potrebe za provedbu adekvatnog trenažnog programa realno su veće od mogućnosti, pa se ne mogu sve aktivnosti realizirati u skladu s očekivanim standardom.

Navike i tradicija

Govoriti o rasprostranjenosti odbojke na pijesku kao profesionalnog sporta u Hrvatskoj za sada nema smisla. Rasprostranjenost se temelji uglavnom na amaterskim igračima, te polu profesionalnim klubovima koji se aktiviraju tijekom ljeta budući da su tada najpovoljniji uvjeti za igru. Zamjetno veća koncentracija klubova je u Istri i Dalmaciji što je sasvim razumljivo, dijelom zbog povoljnijih klimatskih uvjeta, a dijelom zbog turističke ponude u kojoj se, u sve većoj mjeri nastoji privući turiste kroz sportsko rekreativne aktivnosti što za posljedicu ima sve veći broj atraktivnih pješčanih terena.

Stručni kadar

Svijest o odbojci na pijesku, kao sportu koji zaslužuje pažnju za istraživanja i kreiranje modela kinezioloških programa je izostala kod hrvatskih sportskih stručnjaka, kineziologa. Uvidom u dosadašnju objavljenu stručnu literaturu, uočljivo je da se gotovo nitko nije sustavno bavio odbojkom na pijesku kao predmetom praktične analize i utvrđivanja, niti teorijskom razradom, a ne postoji ni prevedena literatura stranih autora.

4. PERSPEKTIVA ODBOJKE NA PIJESKU U HRVATSKOJ

Odbojka na pijesku u Hrvatskoj iz godine u godinu postaje sve popularnija među mladima koji se nažalost, samoinicijativno upuštaju u izgradnju terena kako bi stvorili uvjete bilo za ljetnu zabavu i druženja ili treninge što ostavlja dojam „spontanog divljeg razvoja” spomenutog sporta.

Nedovoljna financijska, organizacijska i kadrovska podrška rezultirala je većom pojavom amaterskih turnira nižeg ranga što svakako nije efikasan način kvalitetnog i sustavnog razvoja odbojke na pijesku. Stoga je od iznimne važnosti uspostaviti prislan odnos između krovne organizacije (HSOP-a) i svih klubova koji će pomoću zakonskih regulativa, detaljno izrađenih strateških ciljeva i suradnjom s ostalim sportskim organizacijama omogućiti mehanizme i načine provedbe postavljenih ciljeva.

Nadalje, problemi u radu HSOP-a se javljaju u pitanjima njihove obveze u osiguravanju minimalnog broja turnira višeg ranga, uloge službenih osoba u radu klubova i provedbe natjecanja te svih prava i obveza koje se odnose na osiguravanje naknada za rad voditelja i nagrada za uspješne igrače. Potrebno je veću pozornost posvetiti marketinškoj promociji, kontaktirati turističke zajednice Hrvatske i s njima pokušati dogovoriti različite oblike suradnje u vidu organizacije turnira, kampova za djecu i sl.

Za primarni cilj treba izraditi što kvalitetniju strategiju razvoja pojedinačnog prvenstva koje predstavlja najvažniji korak ka nastupima na međunarodnim natjecanjima.

5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Uvidom u aktualno stanje odbojke na pijesku u Hrvatskoj, pod hitno treba poduzeti značajne korake ka unaprjeđenju cjelokupnog postojećeg organizacijskog i kadrovske sustava. To je veliki posao i velika obveza, ali ju je moguće obaviti uz pomoć Hrvatskog olimpijskog odbora, HSOP-a, klubova i sportaša, jer je to nužan korak za napredak te sportske grane.

Što prije treba krenuti sa stručnom pomoći već postojećim klubovima koji imaju sportske potencijale, a u klubovima koji to nemaju, stvarati ih.

Kroz zajedničke sportske kampove, preko vikenda, treba okupiti sportaše iste uzrasne kategorije i približne sportske kvalitete iz više klubova koji nisu udaljeni te kroz zajedničke treninge stvoriti pozitivnu konkurenciju i pristup radu.

Za najuspješnije sportaše treba održavati zajedničke kampove na moru i drugim destinacijama gdje postoje adekvatni uvjeti.

Nakon uspostavljanja kvalitetnijeg stručnog rada u sredinama gdje postoje klubovi odbojke na pijesku, treba pristupiti osnivanju novih klubova u sredinama gdje postoje povoljni uvjeti i zajednički interes saveza i lokalnog stanovništva.

Višegodišnjim sustavnim stručnim radom izvukla bi se višestruka korist. Klubovi bi sa svojim boljim rezultatima imali bolji status u sustavu financiranja na lokalnoj i županijskoj razini, a HSOP bi imao širu bazu kvalitetnijih sportaša kojima bi mogao osigurati nastup na međunarodnim turnirima. Veća konkurencija za ulazak na međunarodnu scenu dala bi veću natjecateljsku kvalitetu, što znači i manji izostanak igrača na europskim i svjetskim turnirima u odnosu na sadašnje stanje. Svakako bi se time i lakše pronašlo sponzore za financiranje određenih sportaša, priprema i nastupa bez kojih ne nemoguće ostvariti vrhunske rezultate.

6. LITERATURA

1. Ferretti, A.; Zeppill, P. Volleyball (1992.). Description, Injuries, Physiology, Training. University La Sapienza, University Sacro Cuore. Rome.
2. Giatsis, G., Kollias, I. (1999). Beach volleyball in Greece. 7th International Congress on Physical Education & Sport, Komotini, Greece.
3. Homberg, S. (1994.). Handbook for Beach Volleyball
4. Mountaki, F.; Zetou, E.; Giatsis, G.; Kountouris, P. (2004.). Acceptance of the game of beach volleyball by the enforcement of the new regulations. 15th International Congress on Physical Education & Sport. Komotini, Greece.
5. www.odbojkanapijesku.com
6. www.zsop.hr